

צדור ידיעות מן המזרח התיכון

מצרים

עסקי גיוס וצבא

„מערכות“ חוב' מ"א). לאחר חמש השנים יגיע תקציב הצבא ל־22 מיליון ל"מ לשנה לעומת שבעה וחצי המיליון שבשנה ה־שוטפת). דהיינו הגדלה פי שלושה כמעט. עצמתו המספרית תגדל בהרבה והוא יצויד בנשק החדש ביותר. „צבא זה יוכל — אמר המיניסטר — להגן על מצרים מפני כל הת־קפה. עד שתבוא עזרה ממועצת הבסתחון או ממקור אחר“.

לפי מאמר ראשי ב„אל מוקטס“, מגדולי העתונים במצרים, נפל פחד גיוס־החובה על שדרות רחבות של האוכלוסיה המצרית. צעירים מצריים רבים צובאים על מיניסטר־יון ההגנה כדי לשלם את דמי השחרור מ־שירות הצבא. ביום אחד בלבד קיבל המיני־סטרוין הנ"ל 10.000 ל"מ כדמי שחרור. כידוע, תבוטל זכות השחרור עם פרסום חוק הגיוס החדש.

גמול־גיבורים

הממשלה האמריקאית העניקה מדליות לקצינים מצריים „שסייעו לצבא האמריקאי בחזית המדבר המערבי“. בין מקבלי המדליות ליו־טנג. אבראהים עטאללה, ראש המטה המצרי, שהיה ראש המשלחת הצבאית ה־מצרית לארה"ב.

יש ענין גם בכך, כי לפי החוק החדש אף הברויים לא ייהנו עוד משחרור מ־חובת השירות.

בנות ספינות

— במצרים נבנתה ספינה בטונז' של 1200 טון, שתצורף לצי הספינות שבמסמר־החור פים. זו ספינה חדישה ראשונה שנבנתה ב־מצרים עצמה.

— לפי עתוני מצרים מילי ש. ז. טען קצין מצרי גבוה כי אם תוגשם תכנית גיוס החובה במצרים, יעלה הגיוס בלבד 12 מיל־יון ל"מ מדי שנה. מספר חייבי־הגיוס מדי שנה הוא 200.000. כל מגוייס יעלה לממשלה 60 ל"מ לשנה, יש להעיר לכך כי, למעשה, כמובן „מאתיים האלף“ לא כולם הם כשרי־גיוס. ורק את מיעוטם יתכן לחייל בפועל. (לענין זה — ראה ברשימה „לדמותה ה־חברתית של מצרים“, „מערכות“ חוב' מ"א, עמ' 70).

בין השטרלינג לדולר

בחוברת מ"א של „מערכות“, עמ' 78, צויי־נו הסימנים לכך כי מצרים עלולה להוציא את עצמה ממעגל „גוש השטרלינג“, וכי לזה היתה מכוונת בקשת המלה בסך 22 מיליון הלי"מ, לתוספת־כיסוי לשטרות־המ־טבע המצריים.

אחמד עטייה, מיניסטר ההגנה, סיפר בשיחה עם עתונאים על תכנית חומש לחיזוק הצבא המצרי. התכנית תעלה 80—70 מיל־יון ל"מ. (ראה במאמר „צבא מצרים“, ב־

ואמנם, עתה בא המעשה. בין השאר מעיד הוא על כוונתה של מצרים לבצר ל־

עצמה עמדה, שתהא עצמאית במידה מכסית מלית כלפי אנגליה, לא רק בנוגע לצורות מדיניות אלא גם בעניינים כלכליים. באור זה יש גם לראות את הידיעות על כך, כי הצבא המצרי יודרך בעתיד, לפחות חלקית, ע"י משלחת אמריקאית. ל"הקנת ידיעת הזין האמריקאי", אך אם הושג ע"י כך הרושם הפוליטי, הרי רבים הסיימנים המעידים כי מנגנונה של ממשלת מצרים אינו מסוגל לנצח כראוי על העניינים הכספיים המסובכים המתעוררים עקב פרישה זאת מן האפוסטרופסות הבריטיות; ויש ה"רואים כבר בקיעים בבניינה הכספית המשקי של מצרים עקב שינוי זה במעמדה.

הקרב הראשון בין היילות גרמניים ומצריים

אשר לא קרה כאבגוסט 1942, בימי התקדמותו של רומל, שבצבאות בריטיים (ובתוכם — אף יחידות ארץ-ישראליות יהודיות) הגנו על עמק הנילוס — קרה בראשית אבגוסט 1947. 2000 איש צבא מצריים, שנשלחו ע"י המטה הכללי של צבא מצרים, נלחמו באנשי "קורפוס אפריקה" של

רומל.

המדובר הוא בשבויים גרמניים. עד לזמן האחרון היה מצבם של שבויים גרמניים, שנמלטו ממחנות השבויים הבריטיים או ממ"קומות העבודה שבהם העסיקום בתנאי חופש תנועה (להבדיל מהמעפילים שבקפריסין, למשל) נוח למדי. הם היו נהנים מפקודה מצרית אשר הניחה להם (בדומה לכמה אישים ערביים) זכויות-מקלט בארץ מצרים. ואלו עתה הוצאה פקודה (יתכן — לרגלי המקרים, בהם הדריכו שבויים-בורחים כאלה את קבור צות הטרור הפנימיות במצרים בעניני פצות, מוקשים וכיו"ב), אשר לפיה יש להחזיר את כל אלה למחנות הבריטיים. ואז, כדברי סוכנות העתונות-הצרפתית, "נתחור ללה בסמוך לקהיר, מערכה ממש". כמאתים מאנשי חיל רומל לשעבר, אשר ברחו והורכנסו ע"י המצרים למחנה הבריטי-לשעבר שבעבסיה, ניסו לפרוץ מתוכו בשביל להמנע מגזרת החזרתם לשבי בריטי. החיל המצרי הנ"ל, שנשלח להכניעם, הצליח לדכא את המרידה רק לאחר האיום כי כל שבוי המגלה התנגדות ירה יירה".

ת י מ ן

שארצו פנתה בדבר קבלתה כחבר בארגון האומות.

על אף התנגדותו של הקונגרס היהודי העולמי מזה (אשר התריע על משטר ימי-הביניים שתימן מקיימת לגבי יהודיה) ושל האיגוד לזכויות-האדם מזה (אשר הצביע על ה"עבדות, הקיימת עדיין בתימן), תהיה זאת כנראה המדינה היחידה מן המדינות ה"מתפקות על שעריה שתתקבל השנה כחברה בארגון האומות המאוחדות.

בחוברת-תמוז של "מערכות" ציון כי האימאם יחיא ביטל את ההסכם עם אר"ה בדבר מתן "צויד-עודף" אמריקאי לת"י מן בסך מיליון ל"ש. הדבר העיד על חלוקי דעות בין האימאם לבין יורשו, סוף-אל-איסלאם עבדאללה, אשר ניהל את המשא ומתן בקהיר. עתה ויתר האימאם על התנגדותו לכל חידרה של השפעה מערבית לתחומי ת"י מן (העזרה האמריקאית היתה כרוכה גם בש"ליחת נציגים לתימן); ולא זו בלבד אלא

ב נ ס י כ ו י ו ת ה מ פ ר ן ה פ ר ס י

תמיכה בעמדת המדינות הערביות, על קיום החרם ועל נקיטת צעדים למניעת מעברן של "סחורות ציוניות" הן דרך מפרץ בצרה והן דרך נמלים אחרים.

נסיכויות מזרח-ערב מחסות בריטית — לחסות סעודית

לאחר פגישה בין אמיר כוּוּיַת ואבן-סעוד נתחם הסכם בין סעודיה וכוּוּיַת. כוחות ה-

אף בפאתי ערב — חרם, אנטו-ציוני" בראשית אבגוסט כינס אבן-סעוד בבירתו ריאד מסיבה של השליטים הערביים ממזרחה של ערב. נוכחו בה האמירים של כוחית ושל אייב-חריין, והשליטים וראשי השבטים של השמחים שבחופו של המפרץ הפרסי, דהיינו — כל ראשי "חוף השודדים". מסיבה זו נדנה בבית ארץ-ישראל. היא החליטה על

מטוסים ומכונות-שריון בריטיים על האמ"ר
 רות בפני גדודי ה"אחוזאן". השינוי המפתיע
 ביחסיהן בא כנראה בהשפעת האמריקני-
 אים, וההסכם נוגע גם בכמה מענייני הנפט.
 וזאת לזכור, כי השכן היחיד של כווית,
 מחוץ לסעודיה, ואשר רק ממנו יתכן לצפות
 ל"התקפה" עליה, הנה עיראק.

ג'נרל מריה של שתי הארצות יתאחדו.
 וסעודיה תבוא לעזרת כווית במקרה של הת-
 קפה עליה. לעומת זאת חייבת כווית להת-
 ייעץ עם סעודיה בכל ענייני מדיניות-חוץ.
 יש לציין שכווית היתה במשך תקופה ארוכה
 ביחסים עוינים עם סעודיה מחשש כוונות-
 סיפוח מצד אבן-סעוד. לפני 15-20 שנה הגנו

ע ר ב - ה ס ע ו ד י ת

בסקירתו על עוניי הצבא הבריטי במזרח-התיכון פרסם אחד מכלי-המבטא
 של חוגי הצבא הבריטיים את השורות הבאות על ערבה-הסעודית:

חילותיהן של עיראק ועבה"י אורגנו
 בידי אותם הבריטיים עצמם, ולא זו בלבד
 אלא שצבא עבה"י מוחזק כולו בכספים
 בריטיים — הרי שאין ביאורים אלה חסרים
 מידת-מה של פיקנטיות. או שמא הכוונה
 כאן — לגבי הנאמר על "התוקפנות מב-
 חוץ" — לאותה "סכנת האימפריאליזם ה-
 ציוני", שאותה מנפחות העתונות הערבית
 והממשלות הערביות כאחת, וגם כמה מע-
 תוני בריטניה משמשים להם שופר?
 על כל פנים, הסכנה הנובעת מתגבורת
 זיונה של סעודיה ל"חוק וסדר" באר-
 צות השכנות ברורה ומובנת לכל אחד,
 ועאכ"כ לאנשי-צבא מקצועיים ודרושה הי-
 תממות מיוחדת כדי לדבר על היפוכו
 של הדבר.

"לפי בקשת הוד-מלכותו אבן-סעוד, נשל-
 חה לאיזומן לערבה-הסעודית משלחת צב-
 אית בריטית, ובה 45 קצין וסמל (בראשה
 — בריגדיר; המער). בוא המשלחת עורר
 הערות עיונות בחוגים פוליטיים מסוימים,
 אשר טענו כי הם רואים בדבר צעד מדאיג
 ופרובוקטיבי. ואלו לאמתו של דבר לא ע-
 שינו יותר מאשר הגשת עזרת-מה כשנת-
 בקשנו לכך ע"י בעל-ברית ותיק ונאמן ע-
 לינו. בדומה למשלחות צבאיות בריטיות
 בארצות אחרות של המזרח-התיכון, כן גם
 תפקידה העיקרי של משלחת זו היא לסייע
 בידי ממשלת ערב-הסעודית לארגן, לצידד
 ולאמן את כוחותיה, כדי שיהיו מוכשרים
 לקיים חוק וסדר ולמנוע תוקפנות מבחוץ".
 מאחר שתימן נוצחה זה מזמן, ואלו

ל ח י ד ו ש מ ס י ל ת - ה ב ר ז ל ה ח י ג' א ז י ת

הירדן, וכן הענף הא"י שלה אל חיפה, פועלים,
 כידוע, מאז ומתמיד. ואלו בשטחי חיג'או פו-
 רק חלק מפסי-המסילה; ורבים מעמודי-ה-
 סלגראף שלצדה נשרפו כידוע, כדלק לקטים
 בשעת מסעו של האמיר עבדאללה ב-1921,
 מחיג'או לרבת-עמון, בירת-מלכותו העתידה.

בין נציגי הממשלות של סוריה, עבר-היר-
 דן, א"י וערב-הסעודית מתנהלים בירורים
 בדבר האפשרויות לפתיחת התנועה במסילת-
 הברזל החיג'אזית — דהיינו, בחלק הקו הפו-
 נה מעבר-הירדן דרומה ומגיעה עד למדינה
 שבחיג'או. חלק המסילה שבסוריה ובעבר-

ע ב ר - ה י ר ד נ

ערביים, היתה הבשורה על תימרוני-
 "הלגיון הערבי" העבר-ירדני, שעמדו
 להיערך באיזור הסמוך לגבול הסורי. כך
 ידע לבשר, "ארדיפע" (מ'11/6) על-כך, כי
 ב-16/6 יערוך "לגיון" תימרונים צבאיים
 בגבול סוריה. סבורים שהלבנון ישגר את

פרשה צבאית-פוליטית זעירה, אשר כמוה
 כמטע מסרט-קולנוע המחפש לו סממנים
 דרמטיים, בתרחשה במחצית השניה של חור-
 דש יוני בגבולות סוריה ועבר-הירדן.
 הגרפור הראשון, ששימש להדלקת זיקור
 קינדי-גור בעתונות ובחוגים מדיניים הי-

כמל שמעון, מיניסטר הפנים, כדי לייצגו בטקס. נשלחו הזמנות לראשי המדינה לעיר ראק, סוריה והלבנון, אך מוסרים כי נשיא איהן של שתי האחרונות סרבו לקבלן. ב" תימרונים ישתתפו 12 אלף חיילים — מחיל-המדבר, יחידות-הרגלים וחיל-התותחנים. כן מוסרים כי יחידות-צבא סוריות החלו לזרום לעבר הגבול הסורי-עבה", "ל" שם שמירה עליו. המלך עבדאללה עצמו עמד להשתתף בתימרונים, ועליכן היה ב" הזמנת ראשי המדינות הסמוכות משום מע" שה פוליטי, וגם משום לחץ של תביעות ב"18/6 הודיע "פלסטיני": תימרונים ה" לגיון הערבי החלו ב"17/6 בבוקר ונועדו להימשך שלושה ימים. ג'מיל מרדס, ריאד אל-צולח (ראשי המדינות של סוריה ולב" נוציגי ארצות ערביות אחרות הוז" מנו להשתתף, אך הראשון התנצל בטענה שעליו לנסוע ללאסקיה לפגישה עם נשיא-סוריה. סמיר פחה אל-רפאעי (ראש ממשלת עבה") הביע את צערן על כך, שכן "הצבא הירדני הוא הצבא של כולם". לפי "הדף" הבריותי מ"16/6 גרמו התימרונים לבהלה גדולה בסוריה. ג'מיל מרדס ביקש מעבה"י לערוך את התימרונים במרחק 20-30 ק"מ מהגבול, אך קיבל תשובה חריפה האומרת כי הממשלה הירדנית חפשיית לעשות כ" טוב בעיניה בתוך שלה. לפי אותן מקור "חוששים שהלגיון, המונה כ"40 אלף איש (! — מגוזמאות אלף לילה ולילה) יעבור את הגבול, — בעוד שהצבא הסורי מונה פחות מ"15 אלף איש והנו מצויד בנושק צרפתי מיושן". בקשר לזה פשטו השמועות כי הצבא הסורי נע לעבר דרום. לפי "פלס" טייך-פוסט" (17/6) נימקו צעד זה באמ"תלה שהוא חלק ממסע "נגד ההברחה הציר" נית". ברם, "כל השמועות האלה הוכחשו

ע"י אחד שרבאחי, מיניסטר הגנה ה" סורי, "תמרונים בעבה" — אמר — הנם דבר שבשיגרא. האם יעלה בדעת מישוה שמדינה חברה בליגה תפלוש למדינה חב" רה אחרת? אין זה אלא מעשה סכסכנים. עם זאת, לפי "פלסטיין-פוסט" מ"19/6, "בעקבות השמועות על מתיחות שנתעוררה בין סוריה לעבר-הירדן בשל שאלת תימ" רוניו של "הלגיון הערבי" לאורך הגבול שבין שתי הארצות", פירסמה ממשלת סו" ריה ב"18 ביוני מכתב שנשלח אל המלך עבדאללה ע"י ראש הממשלה הסורי מרדס" ביי, "המביע את צערן על אי-יכולתו להיות נוכח בשעת תימרונים הלגיון".

בדיעבד, נערכו ונסתיימו התימרונים בלא כל תקלה — פרט לזה שבתאוונה נפצע ק" שה אחד הקצינים ה"ירדניים" הגבתיים, מסגניו של גלוב-פחה.

אולם, אין לזלזל באותו רקע של מתיחות שנוצר אגב התימרונים הללו. "גבול סו" ריה-עבה" — הריהו אזור הסמוך אל ה" הדרוים. בכל התכניות של "סוריה-רבתי", מהות מחוז-הדרוים את נקודת-המצוא ואת ה"טריז הראשון. ליצירת לחץ במגמה זו מכוונים גם הדיבורים, הנשמעים לעתים, על כוונת זקני הדרוים להיקרע מעל סוריה ולהסתפח אל מלכות עבדאללה. בהר-הדרוים היה חודש יוני חודש של רוגז ומהומות וקשה שלא לראות את הקשר בין אלה לבין "הפגנת-הרמוז" הצבאית של "הלגיון" — ואפשר — גם בין הופעתן של הבריגדיר קלייטון כמיניסטר-מיעץ במיניסטריון-המדינה הבריטי שבק-היר. גם לפי תוצאות הבחירות בסוריה עוד עתיד ענין "סוריה רבתי" לשמש נושא שיעסיק את מוחות הפוליטיקאים הערביים. ובינתיים חזרו תותחי הלגיון למנוחתם.

סוריה

במערכות הצבא הסורי

מיניסטריון-ההגנה בסוריה הכריז על גיוס מתנדבים לצבא בגיל 18—25. לא ברור עדיין מידעה זו אם פני סוריה לצבא-המתנדבים שכיר, או שברעתה להקדים ולעבור לשיטת שירות-חובה וצבא עממי גדול.

לפי העתונות הערבית, התאמן מספר קצ"ים של הצבא הסורי בביה"ס הצבאי הבריטי של המזרח-התיכון, שבסביבת עכו, בשימוש בנושק אבטומטי ובטקטיקה שלו.

לפי ידיעות העתונות הערבית, החליטה

הממשלה הסורית לצייד — כדוגמת ההכנות הנעשות במצרים — את הליהתעופה שלה בציוד הדרוש לאימון פלוגת צנחנים. כן החליטה הממשלה הסורית לאמן כמה פלוגות צבאיות בפעולות „קומנדו“, וביקשה מאת הצידים שלה באירופה לה תקשר בחוזים עם מומחים לדבר, אשר יבואו לדמשק וישמשו כמדריכים.

כורדים מצפון זרזים מדרום באמצע ובמחצית השניה של יוני הור

דחה ממשלת סוריה בכך כי פרצו מהומות בחלקיה השונים של הארץ, אם כי היא הגירה את החזיון הזה כ„מקומי“ בלבד. ראש הממשלה, ג'מיל מרדס'בק, ציין בפני עתורנאים כי חבלההרים הכורדי הוא „מרור בהצרות“ ביותר במחוז חלב, ומספר הרציחות שבו גדול מכל מקום אחר שבמדינה. ראש הממשלה הכחיש את הידיעות על קשר שקיים בין הרצח של שייך חניף, ראש כת המורדים באותו החבל, לבין הרציחות שנתקרו והלכו אותה שעה.

בדברו על המהומות בהרי הדרוזים גילה מרדס'בק כי ראש משטרת סוריה הלך לשם כדי לבחון את המצב. הוא שלל כל ידיעה שהיא של הנאום, שייחסה לשולטן פחה אל-אטארש, ראש „פני“ שבטי הדרוזים, אשר בו הוא האשים את הממשלה בקשירת קשר „לעשותו סולימן מורשיד שני“ — בהתכוונו למנהיג בארץ העלאים שנתלה „בעד בגידה במדינה“ בשנה שעברה. לו היה מתברר — אמר מרדס — כי אמנם נאם שולטן-פחה נאום כזה, כי או „נוכל לטפל במצב זה כשם שטיפלנו במנדט הצרפתי“.

בין ממשלת סוריה לדרוזים

באותו נאום של שולטן-פחה אל-אטארש, אשר שימש נושא להערותיו של ראש ממשלת סוריה. הכריז שולטן-פחה — כפי שזכרנו — כי הדרוזים יחרימו את הבזירות שהיו צפויות או כמדינת סוריה, „באם ימשך מצב הדברים הנוכחי“. בדיעבד השתתפו חושבי הדרוזים באותן הבחירות שנתקיימו בינתים ואשר שינו לא בר מעט את יחסי הכוחות בניציגות המפלגות בסוריה — דבר, שהיה בלתי-צפוי לממשלה ונתן תפוח-דב, לתכניותיו של המלך עבדאללה. ואולם, ב-29 ביולי הודיע

רויטר עליך כי ממשלת סוריה משגרת הור לכת (תחת מסוה הלילה) יחידות צבא ממרז נעות אל עבר הר-הדרוזים, מקום בו „פרצו קרבות בין אנשי שבטים העוינים זה את זה“. לפי „רויטר“ סבורים היו כי מאורעות אלו נגרמו בשל הבחירות הסוריות, ששתי המפלגות המתנגחות העיקריות היו, ה„תנועה הממית“ מזה וה„סיעה הפיאודלית“ — מזה; זוהי סיעתה של המשפחה השליטה של בני-אטארש — והשולטן-פחה אל-אטארש בראשם.

בראשית אבגוסט נודע כי ג'מיל מרדס ערס במרץ ביישוב היחסים בין בית-האב רב ההשפעה של בני-אטארש לבין „תנועת העם“ שבהר הדרוזים, לאחר שהסכסוך בין אלה נמשך כחודש ימים. ההנחה היתה כי הממשלה אף תשתמש בכוח, אם יידרש הדבר, לדיכויים של איומים „בלתי-מוצדקים“ מצד אנשי „תנועת העם“. מאידך קיימו בני אטארש ב-3 באבגוסט אסיפה משלהם, בה החליטו „לנקוט באמצעים בשביל להגן על עצמם בפני כל התקפה שתבוא“. וצד מענין בדבר: שכן, בעצם, אנשי „תנועת העם“ הסתים מילאו את התפקיד הנוח לממשלת סוריה, בתחרם תחת מעמדו של שולטן-פחה אל-אטארש, שהוא המצדד העיקרי בהר-הדרוזים בתכניות סוריה-רבתי של המלך עבדאללה. אשר ממשלת סוריה מתנגדת להם. אלא, שכנראה, בעזרת האיום הכפול מצד הממשלה (של כוחותיה היא ושל הפעלת „תנועת העם“) הצליחה להביא את בני-אטארש לידי פשרה זמנית מסוימת, אשר בעקבותיה בא גם הסכם בין סיעת אטארש לממשלה. בענין הכרזות לפרלמנט הסורי.

ישנן גם ידיעות על וזיכותו של המלך אבן-סעוד במנהיגה של „תנועת העם“, כמל ג'אנבלאט, ואף שמועות על תיווך אמריקאי בענין זה.

אכן, לפי ידיעות מאמצע אבגוסט עלולה המתרחשות בהר-הדרוזים לפוג במקצת לאחר שממשלת סוריה קיבלה כמה מדיניותיהם של באי-כוח מחוז הדרוזים, וביניהם ביטול היחידות שנערכו באזור ההר ועריכת בחירות חדשות; כן הובטחה שמירה נאותה על ענייני הדרוזים בפרלמנט הסורי החדש עד שיבחרו יצירי ההר בבחירות המחודשות.

המטוסים בסתיו הבא.

בדומה לנ"ל, הזמנו ע"י ממשלת עיראק מטוסי דה-האבילנד (לתחבורה ולהפצצה). ו-17 קצינים יצאו ביוני לאנגליה להתאמן במפעלי פירמה זו.

ממשלת עיראק ונמל חיפה

לאחר רוב ההשתדלויות, משך שנים, של ממשלת ארץ-ישראל ליצור תנאים מסחריים ותחברותיים נוחים ככל האפשר בשביל סחר-החוץ העיראקי, העובר דרך נמל חיפה, נודע בתודע יולי על החלטת הממשלה העיראקית לנהוג מעתה מנהג תרם בנמל זה (מבל) להבחין בין יהודים לערבים שבקהל הפועלים העובדים והמתפרנסים מעבודות-הנמל. ממ-שלת עיראק הודיעה לממשלות סוריה והלבנון על כונתה לקבוע סידורים עם נמלי הארצות האלה (בירות, טריפולי, לט-קיה) בדבר הפניית סחר המעבר העיראקי דרכם.

הקומוניסטים — בצל התליה

כידוע הצטרפה ממשלת עיראק השנה אל ה"חלוצות" בקהל מדינות המזרח-התיכון ב-ענין השימוש בעונש המות לא רק בעד מרידה מפורשת (כבמקרה המרד הכורדי), אלא גם בעד פעולה פוליטית המכוונת נגד הממשלה (כדוגמת סוריה אשתקד, בת-לותה את סוליימאן מורשיד, מנהיג העלור יים). שלושה מנהיגים של קומוניסטים עירא-קיים נידונו לתליה. אולם באמצע יולי נודע כי לאחר שממשלת עיראק הפגינה את נכר-נותה להקמת משטר טירור פוליטי מוחלט במדינתה, החליטה בכ"ז להמתיק את גור-המות והחליפתה במאסר עולם לאחד מה-שלושה, ובמאסר חמש-עשרה שנה — לשני האחרים.

קצינים-כורדים — לתליה

שמץ מהתסיסה שבשכבות הכורדיות, ה-משכילות קצת יותר, גונב אלינו ע"י הידיעה כי ב"18 ביוני ש.ז. נתלו בבית-הסוהר ה-מרכזי בבגדד 4 קצינים-לשעבר של הצבא ה-עיראקי, — 3 קפיטנים ולויטננט אחד.

אלה הם הקצינים ממוצא כורדי, אשר ערקו בשעתו מהצבא העיראקי על מנת להצטרף אל

לשכלול הצבא

לפי סוכנות ידיעות ערבית (מחודש יולי) הודיע מיניסטר ההגנה העיראקי כי החל מספטמבר תסענה שוב משל-חות צבאיות עיראקיות לבריטניה להתמחות בסוגי נשק חדישים. ידיעה זו אינה מפרטת מה הם סוגי הזין הנוספים, בהם יאומן ה-צבא העיראקי, אם כלולים בהם, למשל, ה-כלים הא. ט. הרקטיים, כ"פיאט" וכ"בווקה", או זרקיה-אש וכדומה, — או "קני-אין-רתע" החדשים של חיל-הרגלים.

ביה"ס העיראקי לקציני-מטה (שנוסד לפני 18 שנה) הוציא את מחזור ה"ב, ה-כולל 12 קצינים.

הצבא העיראקי דואג להבטחת תחבורת-מנוע מספקת ליחידות הקרב שלו. מיניסטר ההגנה החליט לקנות "ג'יפים" אמריקניים לשימוש הצבא העיראקי. מיניסטר הכספים הסכים להקציב את הדולרים הדרושים. כי-דוע, באים למעשה הדולרים, של עיראק-מהסכומים הזורמים לישוב העברי בארץ, אשר "שותפות-הדולרים" של גוש-הסטרלינג מונעת את רובם מהמחזור הכלכלי של ה-יישוב, ומעבירה חלק מהם לרשות "מדינות-התרם".

מטוסים בריטיים לחיל האוויר העיראקי

ממשלת עיראק התקשרה עם הנהלת מפ-עלי "הוקר" הבריטיים והומינה 34 מטוסי-קרב מסוג "פיורי". סוג זה של אוירוני "פיו-רי" ידוע בטיסתו המהירה והוא מגביה טוס עד ל-20 אלף רגל. המטוס הוא חד-מנועי ובו מקום לטייס אחד. כן מצויד המטוס ב-4 תותחים אנטומטיים של 20 מילימטר. את ה-מטוס אפשר להפוך גם למטוס נושא-דקי-טות או לציידו. תחת תותחיו, כי"ב מכ"י, 12 מהנדסים עיראקיים שוהים מזה חדשיים בבית-ההרושת "הוקר" ומקבלים הד-רכה טכנית. אח"כ יובאו גם הטייסים העיראקים לאנגליה למטרת אימונים במטוסים אלה. מפעלי "הוקר" התחייבו למסור את

כוחות המרד של מוסטפה בראזאני, ובאפריל 1946 נידונו ע"י בית־דין של שדה למות. ב־11 ביולי נודע כי לא קצינים בלבד אלא אף חיילים עיראקיים היו מעורבים באותה

עלילה כורדית של נדידה וקרבות

אף באמצע המאה העשרים תיתכנה עוד פרשות של מרידות שבטיות, המזלזלות בג' בולותיהן של מדינות, ונמשכות במשך שנים מבלי לרעוך כליל. על כך מלמדת מרידת הכורדים הבראזאניים, על תולדותיה בשנות 47—1945 (ראה ב„מערכות“, חוב' כ"ט עמ' 110).

לפי הידיעות ממרס ואפרייל קרבה והלכה לסיומה פרשת ה„הגירה“ הכורדית לפרס, ש־ החלה לאחר דיכוי ההתמרדות הכורדית בעיר ראק, בסוף שנת 1945. נדידה זו מארץ לארץ נהפכה לגורם מדיני מסעיר נוסף בוי־ רת־המאורעות של פרס הצפונית־מערבית, — דבר שלא יקשה להבינו במצב המסוער גם בלעדי זאת באותו חבל בשתי השנים האחר־ יונות, ובשים לב לכך שלפי הערכות מסוי־ מות הגיע מספר בני־השבטים שהיגרו ל־ 15,000 איש והיה להם זין למכביר. כידוע, בצדו של „המחוז האבטונומי של אורביג'אן“ נתקיים (דרומית־מערבית לו) גם „המחוז ה־ כורדי האבטונומי“ שבתחומי פרס (בצ־ פונה של כורדיסטאן הפרסית). ובאותה ה־ פוליטיקה, המסובכת והנפתלת, של שנת 1946, אגב קשרי־יחסים משתנים עם „המחוז הכורדי“ וממשלתו, היו הכורדים־המהגרים בני־עיראק, אשר הוסיפו להיות חטיבה שב־ טית (אפוליטית) בפני עצמם, ממלאים תפקיד (גמיש ומשתנה אף הוא). במערכת דצמבר (1946) הקצרה נועד לחיל „המחוז הכורדי“ התפתח של אגף דרומי (ימני) בחזיתו של השלטון האורביג'אני; אך כנראה שראשי־ שבטים כורדיים (על כל פנים קצתם) שבאותו איזור נרכשו, בדרך זו או אחרת, ע"י ממשלת גואאט־סלסנה; וגם כל עמידתה של ממש־ לת צפון־כורדיסטאן האבטונומית הנ"ל לא היתה עמידה תקיפה באותה מערכה. גם

(*) גם בעניין זה — ראה ב„מערכות“ ל"ח, עמ' 81—80 על מסע אורביג'אן 1946.

מרידה כורדית. דבר זה נתפרסם ברבים עקב החלטתו של הוצר־עיראק לחון את 11 ה־ חילים שהשתתפו במרד בראזאני, ולהחליף את עונש המות, שנגזר עליהם, במאסר עולם.

עובדה זו היתה בין הגורמים לנפילתה המ־ הירה של ממשלת טברין. הסיים הסרגי לא־ תה פרשה היה בשלהי חורף זה כשבחוצות עיר־בירתם הקודמת תלו השלטונות האי־ ראניים את ראש הממשלה הכורדית־האבטור־ נומית, מוחמד גאזי ועמו אחד־עשר מוקני־ השלטון הכורדיים, מהם שנמנו עם מועצת־ המינסטרים שלו.

לאחר כל אלה, נקל להבין, כי מעמדם של אנשי שבטי באראזאני העיראקיים, שישבו באיזורים הפרסיים, נעשה בלתי־נוח ביותר. בהדרגה החלו שלטונות טהראן בפעולה תכ־ ניתית גם נגדם (כל שכן שראשיהם, השייך אהמד באראזאני, ואחיו המולא מוצטפה בא־ ראזאני, נחשדו מאז 1945, בקשרים מסוי־ יים עם הנציגים הסובייטיים). בסוף מרס ש. ז. באה הידיעה על התקדמות קונצנטרית של ג' שדרות־צבא איראנית אל טבור אזורי ה־ הרים, אשר בהם שכנו שבטי־באראזאני המ־ הגרים, תוך גסיון תוכנית לכתרם ולהכניעם. ייתכן שמעמדם של אנשי באראזאני שעורער במקצת גם ע"י כך שנהגו — לדברי „רויטר“ — „לסחוט סחיסות מתושבי האזורים, שיספ־ קו להם מזונות ויעבדו למענם“. עוד לפני כן, בחודש פברואר, הציעה להם ממשלת פרס את הברירה: להישאר בפרס בתחום־התיש־ בות מסוים, אגב מסירת נשקם בשכר סיוע השלטונות האיראניים בכסף, בורעים ובכ־ לי חקלאות — או לחזור לעיראק (פרט למולא מוצטפה, ועוד אנשי־שבטים שממ־ שלת עיראק הוציאה את משפטים למוות או למאסר). ובאם יסרבו איימו עליהם בגירוש כללי, ואמנם, המסע הנ"ל של הצבא האירא־ ני, שחל בסוף מרס, בא כתוצאת סירוב זה. בראשית אפריל — לאחר שהמסע הפרסי הצליח בתכליתו הצבאית, היינו הדברתם של השבטים — פשטה שמועה, כי המולא מוצטפה, מנהיגו האמיתי של המרד הכורדי, נכנע לשלטונות עיראקיים (כנראה, בעברו

את גבול איראן-עיראק). אבל אח"כ נתברר, כי היה זה אח"כ, השייך אחד, אשר נכנע, יחד עם כמה מחסידיו.

באותם הימים נכתב (בשביל רשימה ב"מ ערכות"): "מקום הימצאו של המולא מוצ' טפה עכשיו לא נודע עדיין. יש אומרים, כי נפצע קשה, וגם דבר זה מנעו מלבווא ולהי' כנע. ויתכן שעוד יישמע שמו בהזדמנויות נוספות, בתהפוכות החדשות בחבליה-הכור' דים". הסברה שהובעה אז — כבר מצאה, בינתיים, אישור במציאות. ב־20 באפריל חז' דיע ראש-הממשלה העיראקי, בשיבת הפר' למנט, כי גם "ידימינו" של המולא מוצטפה, השייך אחד מארק אסורי, ומנהיגים חשובים אחרים היו בין אלה שנכנעו ללא-תנאי. לדי' בריו, 4567 איש ואשה מבין חסידי המולא כבר עברו לעיראק, וניתנו להם מזון ומח' סה — והממשלה מעיינת בשאלה עתידם".

על השפטים שנעשו בקצינים ובחיי' לים הכורדיים מצבא-עיראק, שנצטרפו בשע' תם אל המורדים — ראה עמ' 104 בחוב' זו. אולם ב־5/10 הוכרז "מצב צבאי" ב"ארץ הבראזאנים" הכורדית שבצפון עירק (המתונות של ה"וילאיות" מוצול, סוליימאניה וכרכוך). ב־14/5 הודיעה ממשלת עיראק, ב' הסבירה מעשה בלתי-רגיל זה: "לאחר חכ' ניעה ללא-תנאי של אנשי-שבט באראזאני סירבה קבוצה פורשת, בראשות המולה מוסטפה, להיכנע אלא אם תוכרז חנינה מלאה, והתחילה להסתגל לעיראק מן האזור רים הפרסיים הסמוכים לגבול תורכיה. דבר זה הביא לידי התנגשויות עם משמרות-הגבול של המשטרה, בהן נהרגו כמה שוטרים ור' בים נפצעו". משסירבו אנשי-שבטים אלה לציית — הוכרחה הממשלה להטיל מצב צבאי, "מתוך תקוה שצעדים אלה יביאו לחיסולה הגמור של התנועה הבאראזאנית". הפרק ה"עיראקי-המחדש" בקורות מולא מוצטפה — קצר היה. הוא נמשך רק שבועים-שלושה, ובימי מארס האחרונים כבר נאלצו הוא ואנשיו, תחת לחץ הגייסות והמטוסים

העיראקיים, להימלט שוב לתוך איראן. כעבור ימים לא-רבים נשלחו נגדם פלגות של הצבא הפרסי. הללו תגרות, (אחת מהן עלתה לחיל הפרסי ב־30 איש). אך לא היתה עתה לבאראזאנים שום תנועה תומכת על אדמת-פרס, ומצב כזה לא יכול היה להימשך זמן רב.

אכן, ב־17 וב־18 לאפריל 1947 נכנסו בשתי שיירות לגבול עיראק: 1550 גברים, 1686 נשים, 1329 ילדים. הם שוכנו במקום מיוחד וניתנו להם צרכי-מזון.

בסוף יוני נודע כי מולה-מוסטפה, לאחר שהוכה שוק על ירך ע"י צבא פרס בסמוך לגבול הסובייטי, נמלט לרוסיה. אנשיו נת' פוזרו באזור ההררי שמסביב לכפר אקיג'אל (בפינת אורביג'אן הפרסית, שבין גבולות תורכיה ורוסיה). לאחר קרבות של מעת' לעת, בהם סבלו אבידות הרבה.

כדברי המודיע של רויטר בבגדאד: "גור' לם היה שונה מאוד מזה של 4500 האיש אשר נכנעו, עם שייך אחד בראזאני בראשם, זמן מה לפני כך לשלוטונת עיראק, ואשר הוחזרו למקומות-מגוריהם ועבודתם החקל' אית כמקודם" (מאה אלף דינר הוצאו ע"י ממשלת עיראק לסידורם מחדש).

*

ידיעות שהגיעו לבגדאד בסוף יולי אמרו כי מוסטפה בראזאני, אשר נמלט מעיראק לפרס כחדשיים לפני כך, הגיע אל באקו (בירת אורביג'אן הסובייטית) קים שם "ממ" שלה כורדית אבטונומית זמנית". כן נמסר, כי באראזאני עוסק עתה בארגון חיל אנשי-שבטים כורדיים, במגמה של מסע נגד עיראק ואיראן לשם הקמת רפובליקה חדשה, אשר תכיל את היסודות הכורדיים והתורכמאניים שבעיראק, איראן ותורכיה.

אין, כמובן, לדעת אל נכון מה מידת-האמת שבידיעות מסוג זה ומותר גם לגרוע מהן למפרע. אך אותה הסברה לגבי עתידו של מוצטפה באראזאני, אשר כבר צוטטה לעיל — ודאי שבעינה עומדת.